

Jälkihuollon sijoitukset

1. Aineisto

Aineistomme koostuu lastensuojelun asiakirjoista. Jokainen sosiaalityöntekijä on valinnut asiakaslistaltaan viisi nuorta, jotka ovat täyttäneet syksyn 2018 aikana 18 vuotta. Sosiaalityöntekijät ovat tutustuneen näiden kyseisten nuorten lastensuojelun asiakirjoihin ja siihen, miten nuorten siirtyminen laitoksesta itsenäiseen asumiseen on sujunut.

2. Tiedonkeruu

Toteutimme tiedonkeruun aineiston sekä tiimin yhteisen keskustelun perusteella. Aineistosta sekä yhteisestä keskustelusta nousi esille seuraavia ilmiöitä: Jälkihuollon sijoitukset ja niiden merkityksellisyys, jälkihuollon asiakkaat ja heidän tarpeidensa moninaisuus, palveluiden vaihtuminen, kun nuori täyttää 18 vuotta sekä lastensuojelulaitosten tarjoama tuki nuorten täyttäessä 18 vuotta.

Yhteisen keskustelun perusteella valitsimme aineistosta nousseeksi tutkittavaksi ilmiöksi jälkihuollon sijoitukset, johon perehdymme tarkemmin. Tiimi oli yksimielinen päätöksestä.

Espoossa jälkihuolto keskitettiin vuonna 2007. Kriteerinä jälkihuollon keskittämiseksi oli jälkihuoltoon palvelun parantaminen. Keskittämisen myötä jälkihuoltoon asiointiin oli enemmän aikaa paneutua ja miettiä sopivia tukitoimia, yhtenä tukitoimena käytettiin tuolloin huolellisesti harkiten jälkihuollon sijoitusta. Jälkihuollon sijoitusten käyttö on huomattavasti vähentynyt tiukentuneiden kriteerien vuoksi, jotka käsityksemme mukaan johtuvat taloudellisista syistä. Tarvetta jälkihuollon sijoituksille on kuitenkin edelleen, mutta jälkihuollon sijoituksen käyttäminen on hyvin harvinaista.

3. Aineiston analysointi

“Kavereista ehkä viisi sadasta muuttaa alle 22-vuotiaana pois kotoa. Kun olet sijoitettu, sinut potkitaan 18-vuotiaana ulos. Mulle sanottiin, että et voi jäädä tänne (laitokseen) asumaan, koska se maksaa liikaa.” (Kannanotto jälkihuollon ikärajaan, 2018)

Valitsimme aiheeksemme jälkihuollon sijoitukset, jota tulemme sosiaalisessa raportoinnissa tutkimaan tarkemmin. Jälkihuollon sijoitus on tarkoitettu 18 vuotta täyttäneille ja sitä tarvitseville nuorille. Jälkihuollon sijoitustarve arvioidaan yhteistyössä nuoren, vanhempien tai nuoren läheisverkoston, lastensuojelun sosiaalityön sekä sijaishuoltopaikan kanssa. Jälkihuollon sijoituksen tavoitteena on antaa nuorelle lisävalmiuksia itsenäistymiseen.

Jälkihuollon sijoitus on keino, jolla voi sujuvoittaa nuoren siirtymävaihetta laitoksesta itsenäiseen asumiseen. Jälkihuollon sijoitus on nuorelle aina vapaaehtoinen.

Perusteita jälkihuollon sijoitukselle:

* Nuorella ei ole omaa tukiverkostoa. Sijoituspaikan henkilökunnasta on muodostunut nuorelle tärkeä lähiverkosto, jonka nuori kokee turvalliseksi.

*Nuorella ei ole 18 vuotta täytettyään riittäviä taitoja itsenäiseen asumiseen. Näennäisesti nuori suoriutuu asumiseen liittyvistä asioista, kuten siivous, pyykinpesu, ruuan laitto. Mutta psyykkistä valmiutta ei vielä ole. Varsinkin nuorille, jotka ovat olleet sijoitettuna useita vuosia laitokseen, muutto yksin asumaan voi tuntua todella pelottavalta, vaikkei sitä aina tunnustetakaan.

* Espoon ulkopuolelle sijoitetuilla nuorilla saattaa olla koulu kesken sijoituspaikkakunnalla ja koulun loppuunsaattaminen vaatii asumisen jatkamista sijoituspaikkakunnalla.

* Asuntoa ei saa heti 18-vuotta täytettyään, eikä nuorelle ole paikkaa missä odottaa asuntoa. Kaikilla nuorilla ei ole mahdollisuutta palata esim. vanhempien luokse odottamaan oman asunnon saantia, tai ei ole myöskään muita sukulaisia tai tuttavvia, keiden luokse voisi mennä asumaan. Asunnon hankkiminen on vaikeaa alle 18-vuotiaana.

* Ne nuoret, jotka ovat olleet sijoitettuina perhehoitoon, saavat asua sijaisperheessä sijoituspäätöksellä niin halutessaan siihen asti, kunnes jälkihuolto-oikeus päättyy. Suurin osa nuorista (joilla ei ole lastensuojelun sijoitustaustaa) asuvat kotona yleensä vielä täysi-ikäistymisen jälkeen ja näillä nuorilla on hyvät, luonnolliset tukiverkot. He saavat asua kotona, eikä heillä ole kiire muuttaa pois kotoa. Tätä oikeutta ei ole laitoksiin sijoitetuilla nuorilla. Laitoksissa asuvien nuorten kanssa täytyy aloittaa itsenäistymisen suunnittelu jo hyvissä ajoin, jotta itsenäistyminen olisi mahdollista heti heidän täytettyään 18 vuotta.

* Lastensuojelun sijaishuollon aikana taloudellinen satsaus nuoreen on suuri ja olisi järjetöntä antaa tämän valua hukkaan, mikäli nuorelle ei voida tarjota hänen tarvitsemaa palvelua jälkihuollon sijoituksena. Osalla nuorista sijoituksen tarve ei pääty siihen, kun hän täyttää 18 vuotta. Ikänumeron muuttuminen ei tarkoita sitä, että nuori hetkessä omaksuu kaikki ne odotukset, joita aikuisuuteen kohdistuu. Hyvin onnistuneella jälkihuollon sosiaalityöllä voimme olla auttamassa nuorta kasvamaan vastuuntuntoiseksi aikuiseksi.

4. Toteutuksen kuvaus

Sovimme etukäteen tiimin kesken ajankohdat, jolloin paneudumme sosiaaliseen raportointiin. Edellisellä tapaamisella sovimme aina etukäteen, mitä seuraavan tapaamiseen mennessä on pitänyt tehdä.

Yhteisiä tapaamisia on ollut seuraavasti:

- * 23.1.2019 (0.5h) tiimissä orientoituminen aiheeseen.
- * 1.2.2019 (2h) tiimi miettinyt yhteisesti aineiston, mihin alamme perehtymään.
- * 15.2.2019 (2h) tiimi käynyt yhteisesti läpi kerättyä aineistoa ja sieltä esille nousevia ilmiöitä. Tapaamisella tiimi päättänyt ilmiön, mitä alamme enemmän tarkastelemaan.
- * 27.2.2019 (2h) tiimi yhteisesti keskustellut valitusta ilmiöstä ja siihen liittyvistä kysymyksistä.
- * 19.3.2019 (1,5h) raportin kirjoittamista ja muokkaamista yhdessä.